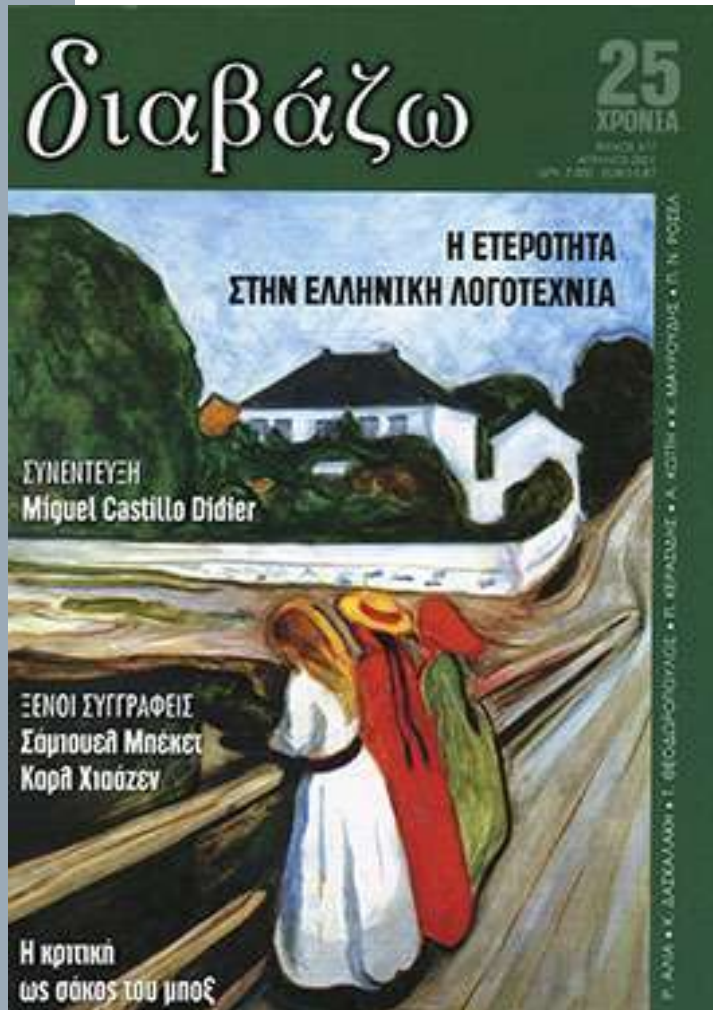

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΡΕΥΜΑΤΑ – ΣΧΟΛΕΣ - ΚΕΙΜΕΝΑ

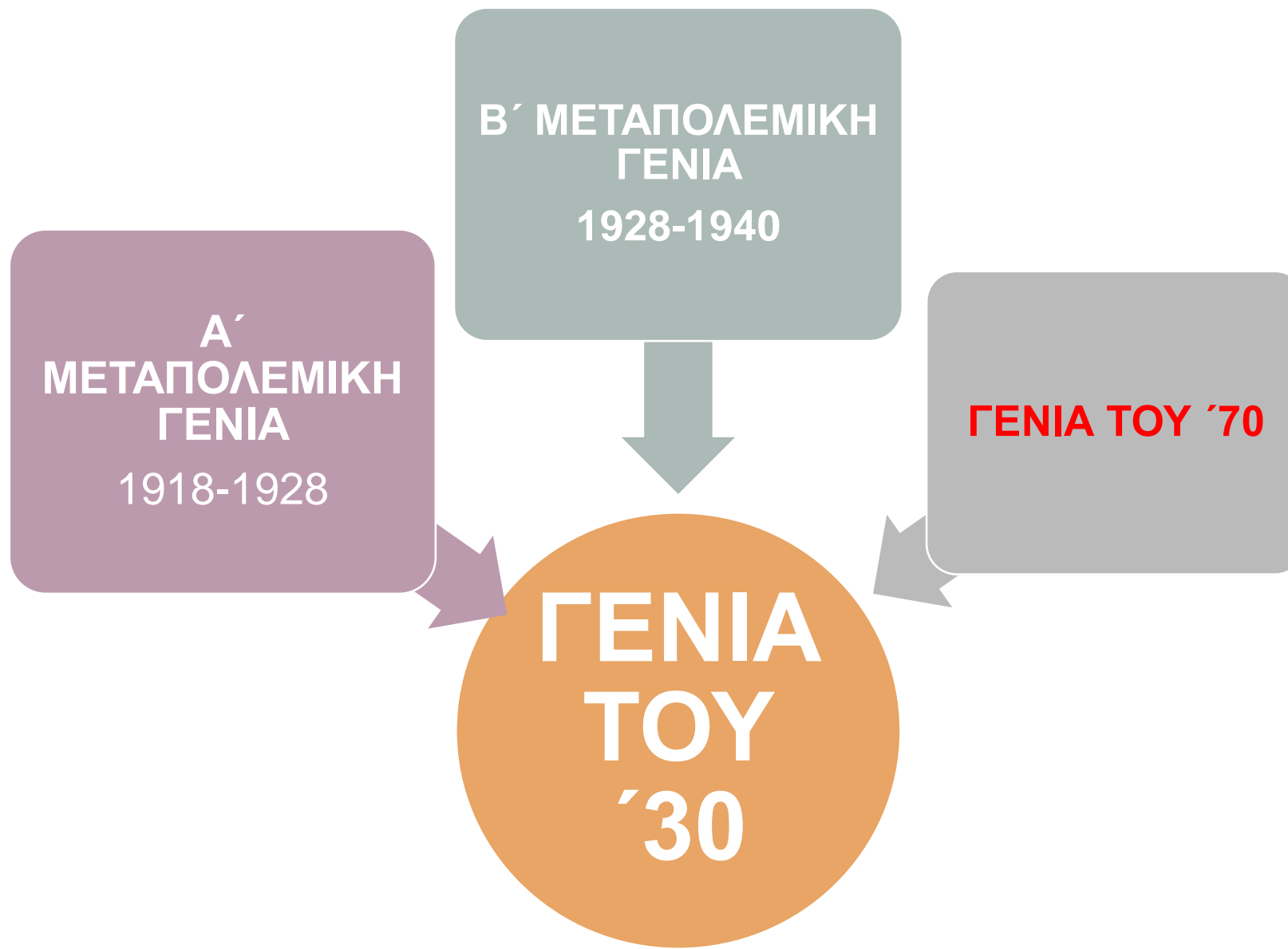
ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ

π

- › Μια περιδιάβαση στις σχολές και τα ρεύματα της νέας ελληνικής λογοτεχνίας.
- › Τα κείμενα και η εποχή!
- › Μια ποίηση πολιτική για μια κοινωνία πολιτικοποιημένη.
- › Την ίδια εποχή στο εξωτερικό...
- › Κριτική ανάγνωση ενδεικτικών κειμένων.
- › Γιατί διαβάζουμε λογοτεχνία;

Αν πιστεύετε σε χρονολογίες ...

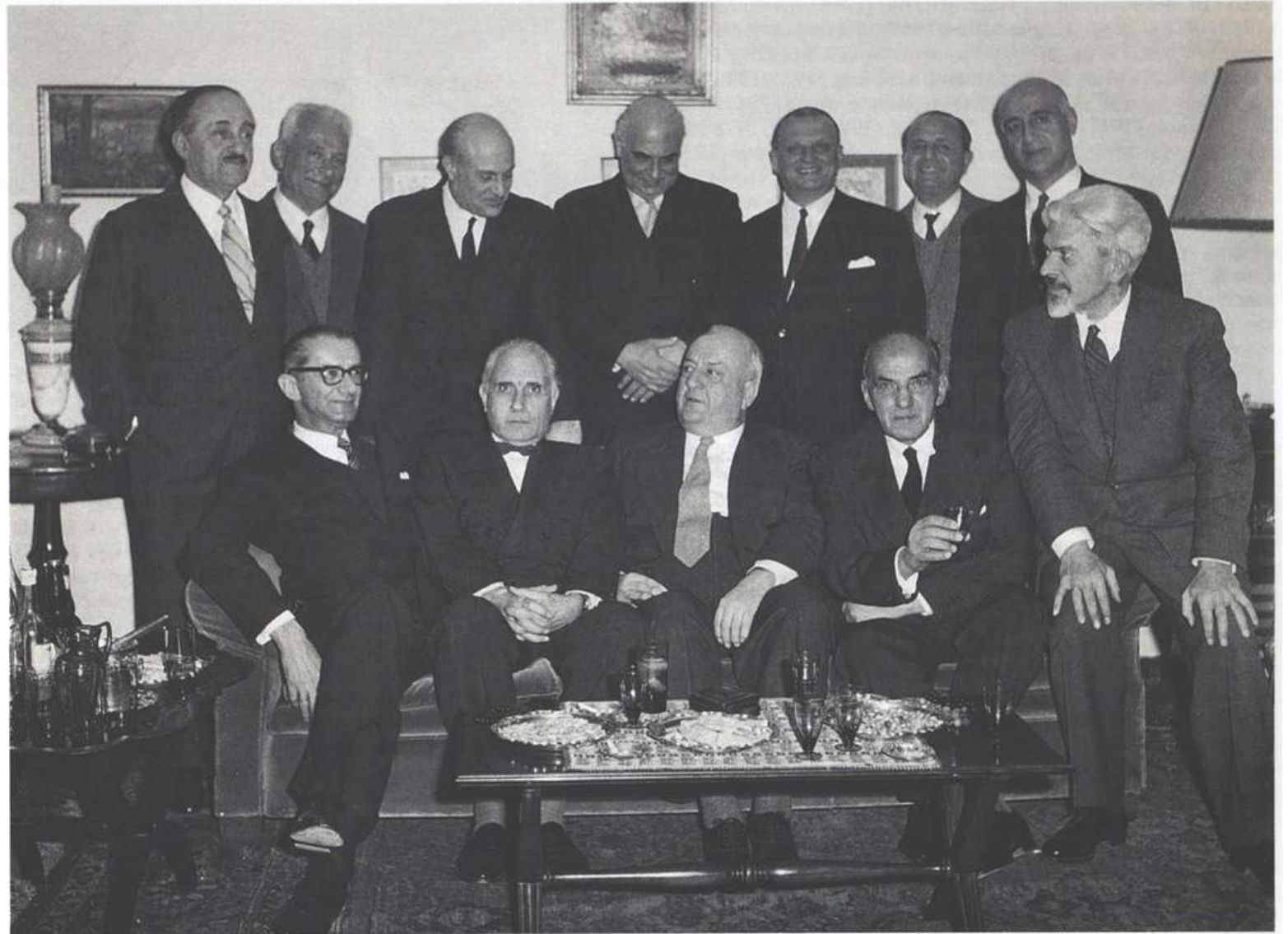
Η γενιά του 1930

π

**Ποιητές και πεζογράφοι της
γενιάς του '30.**

Όρθιοι από αριστερά: Πετσάλης,
Βενέζης, Ελύτης, Σεφέρης,
Καραντώνης, Ξεφλούδας,
Θεοτοκάς.

Καθήμενοι: Τερζάκης, Δημαράς,
Κατσίμπαλης, Πολίτης,
Εμπειρίκος.

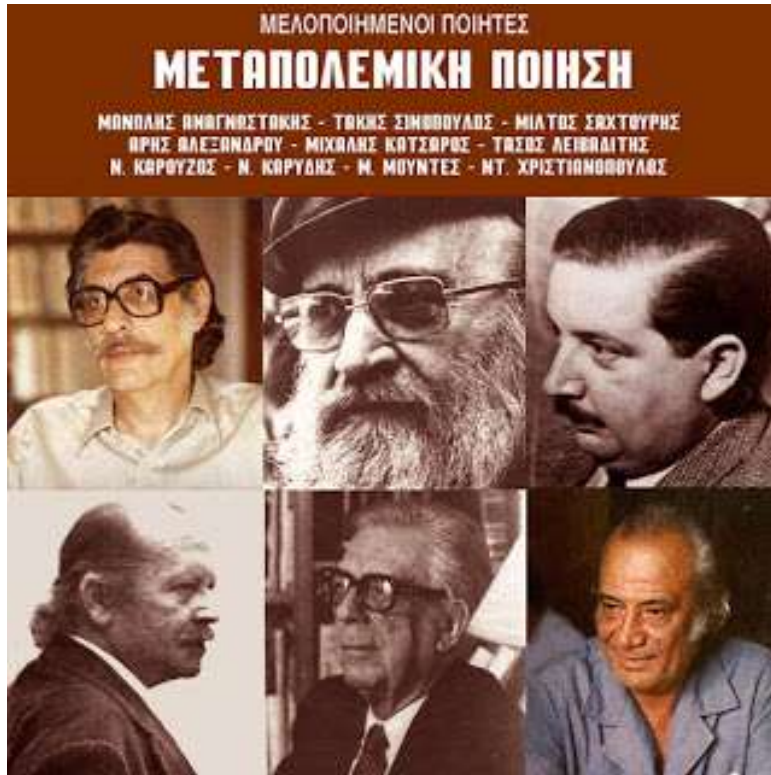

Η Ελλάδα του πολέμου

π

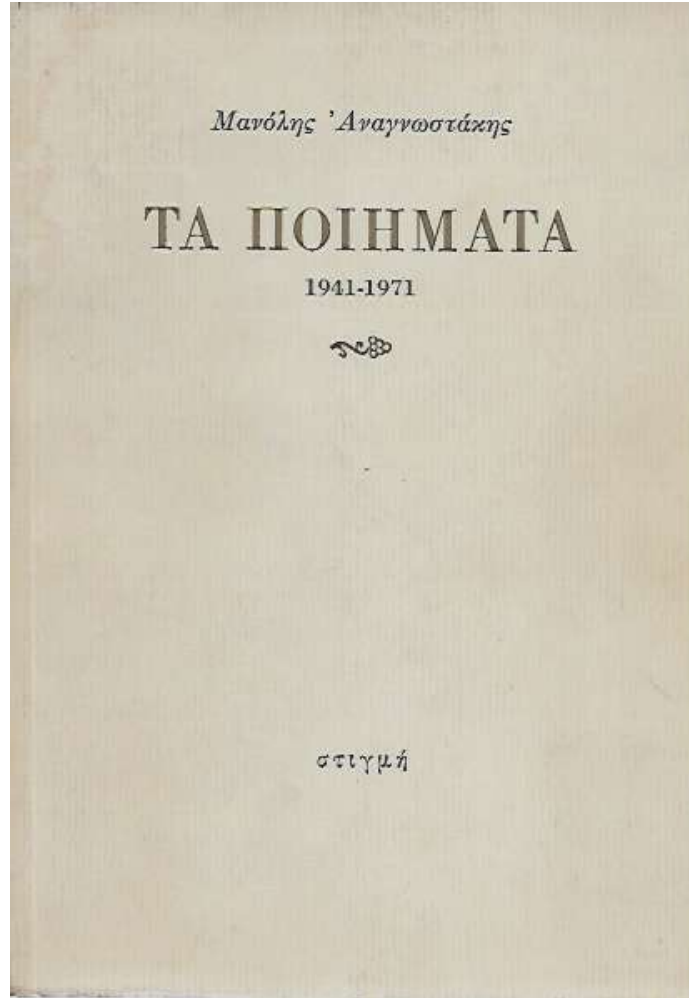
ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ

ΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΨΕΥΣΕΙΣ

Χαρακτηριστικά

π

- › Επηρεάστηκε από τα γεγονότα του πολέμου, της κατοχής και της του εμφυλίου.
- › Προσπάθησε να μετουσιώσει σε ποίηση τα οράματά της.
- › **Μια ποίηση πολιτική για μια κοινωνία πολιτικοποιημένη.**

ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ

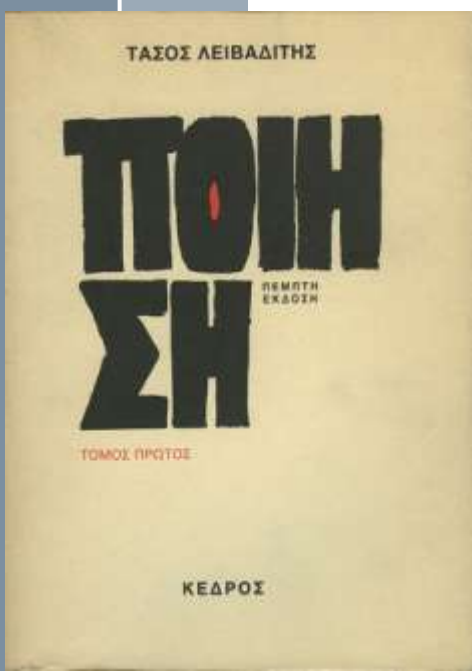

ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

- › Μετουσιώνει το δράμα του πολέμου σε λογοτεχνία.
- › Αισθητική ολοκλήρωση
- › Ενθουσιασμός στην αρχή, κατόπιν ενδοσκόπηση.

ΝΕΟΪΠΕΡΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

- › Δεν ενδιαφέρεται για πολιτική ιδεολογία.
- › Εδράζεται στην ποίηση των υπερρεαλιστών της γενιάς του '30 (Εγγονόπουλος, Εμπειρικός)
 - › Αποπνέει αισιοδοξία.

Μια πρόταση για ανάγνωση

π

Δεν είναι το πρώτο μυθιστόρημα του Γιώργου Μπουγγελέκα, καθώς μας έχει χαρίσει και άλλα εξαιρετικά βιβλία. Αυτό, όμως, είναι το καλύτερό του. Το διάβασα πραγματικά με μια ανάσα, μέσα σε μια μέρα. Είναι ένα βιβλίο που, όταν το αρχίσεις, δεν μπορείς να το αφήσεις από τα χέρια σου.

Δεν μπορείς να το αφήσεις, γιατί σου γεννά σκέψεις και στοχασμούς, η γραφή του είναι αριστοτεχνική και, σαν είδος, είναι πολλά πράγματα μαζί: ιστορικό, αλλά και κοινωνικό και πολιτικό μυθιστόρημα.

Κατόρθωσε να συμπυκνώσει μνήμες που στοιχειώνουν τις μεγαλύτερες γενιές (σαν τη δική μου) που προέρχονται από διαβάσματα, ακούσματα, αλλά και από την άμεση επαφή με εκείνους που έχουν ζήσει τα γεγονότα, που έχουν πονέσει και που αυτά τα γεγονότα έχουν αφήσει ανεξίτηλα σημάδια στην ψυχή τους.

ΤΟΝΙΑΣ ΤΣΙΤΣΟΒΙΤΣ

ΤΑΚΗΣ
ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΑΙΟΜΕΝΟΣ

› Το ποίημα ως δομή

› Α' ενότητα : *Κοιτάχτε ...βοήθεια*

Ο ποιητής ως παρατηρητής –
α' πληθυντικό

› Β' Ενότητα : *Διστάζω ..ήλιος*

Προσωπικά συναισθήματα –
α' πρόσωπο

› Γ' Ενότητα : *Στην εποχή μας*

Σκέψεις

**ΤΑΚΗΣ
ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ**

Ο ΚΑΙΟΜΕΝΟΣ

› Να προσέξουμε

› Η μοναχικότητα του ήρωα : ο αγωνιστής – υπεράνθρωπος.

› Αντιθέσεις : το βασικό εργαλείο του ποιητή

› Η γλώσσα : ποιητική;

ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ

Ο Κώστας Γεωργάκης (23 Αυγούστου 1948 - 19 Σεπτεμβρίου 1970) ήταν Έλληνας φοιτητής που αυτοπυρπολήθηκε σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την δικτατορία στην Ελλάδα.

Η λογοκρισία : εχθρός της τέχνης

**ΩΔΗ ΣΤΟΝ
Γ. ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ
Δ. ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ**

Η οθόνη βουλιάζει σαλεύει το πλήθος
εικόνες ξεχύνονται με μιας
πού πας παλληκάρι ωραίο σαν μύθος
κι ολόισια στο θάνατο κολυμπάς

Και όλες οι αντένες μιας γης χτυπημένης
μεγάφωνα και ασύρματοι από παντού
γλυκά σε νανουρίζουν κι εσύ ανεβαίνεις
ψηλά στους βασιλιάδες τ' ουρανού

Ποιος στ' αλήθεια είμαι εγώ και πού πάω
με χίλιες δυο εικόνες στο μυαλό
προβολείς με στραβώνουν και πάω
και γονατίζω και το αίμα σου φιλώ

Πού πας παλληκάρι πομπές ξεκινούνε
κι οι σκλάβες σου ουρλιάζουν στο βωμό
ουρλιάζουν τα πλήθη καμπάνες ηχούνε
κι ο ύμνος σου τραντάζει το ναό

Ποιος στ' αλήθεια είμαι εγώ και πού πάω
με χίλιες δυο εικόνες στο μυαλό
οι προβολείς με στραβώνουν και πάω
και γονατίζω και το αίμα σου φιλώ

Παράλληλο κείμενο : Ε. Βακαλό : Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος.

Θα σας πω πώς έγινε

Έτσι είναι η σειρά

Και καλύτερα να πούμε

Ούτε πως τον έχω δει. Και επειδή φοβήθηκε

Έτσι συλλογίστηκε

Ένας μικρός καλός άνθρωπος αντάμωσε στο

δρόμο του έναν χτυπημένο

Τόσο δα μακριά από κείνον ήτανε πεσμένος και λυπήθηκε

Τόσο πολύ λυπήθηκε

που ύστερα φοβήθηκε

Τάχα δεν θα είναι φταίχτης, ποιον χτυπούν χωρίς να φταίξει;

Και καλά του κάνουνε αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες

Άρχισε λοιπόν και κείνος

Από πάνω να χτυπά

Πριν κοντά του να πλησιάσει για να σκύψει να

τον πιάσει, σκέφτηκε καλύτερα

Τι τα θες τι τα γυρεύεις

Κάποιος άλλος θα βρεθεί από τόσους εδώ γύρω,

να ψυχοπονέσει τον καημένο

Αρχή του παραμυθιού καλημέρα σας

ΕΛΕΝΗ ΒΑΚΑΛΟ
ΠΩΣ ΕΓΙΝΕ
ΕΝΑΣ ΚΑΚΟΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ

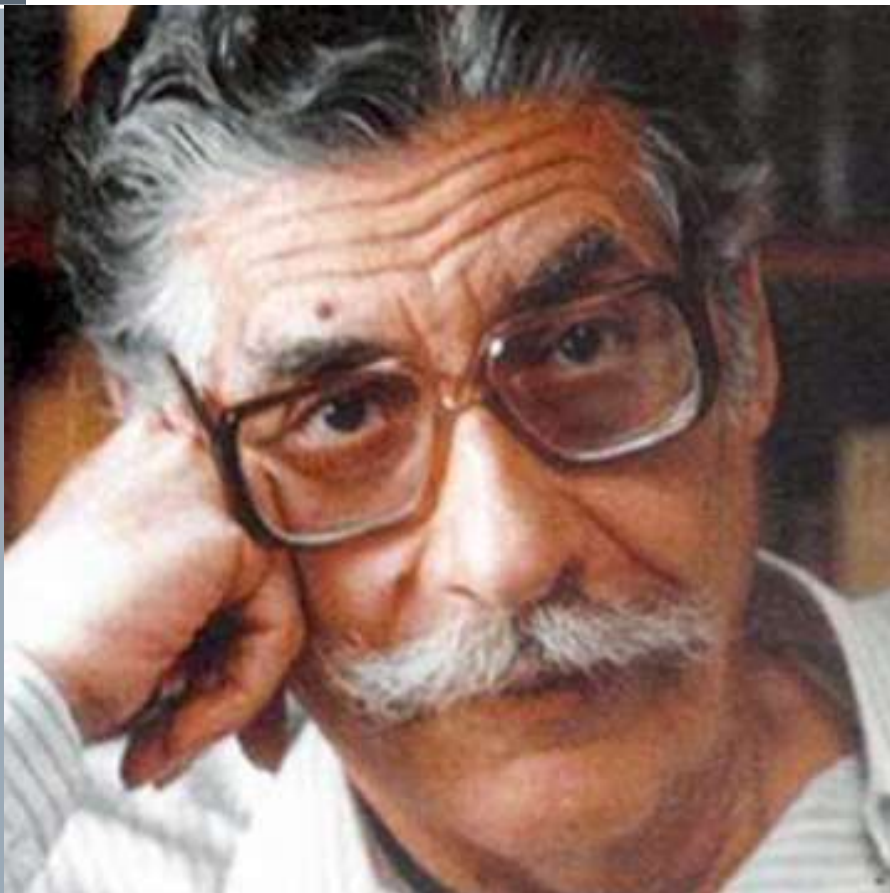
› Να προσέξουμε

› Την αφηγηματικότητα και το
ά-χρονο και ά-χωρο του
ποιήματος.

› Τα χαρακτηριστικά υπερρεαλισμού
: Το παραμυθικό, την αμφισημία, το
υποσυνείδητο, το υπέρ-λογο.

› Η γλώσσα : ποιητική;

Μανώλης Αναγνωστάκης (1925-2005)

- › Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη όπου σπούδασε **ιατρική**. Αδελφή του ήταν η θεατρική συγγραφέας **Λούλα Αναγνωστάκη**. Καταγόταν από το χωριό Ρούστικα Ρεθύμνης, όπου σώζεται το σπίτι του πατέρα του Ανέστη. Ο παππούς του Ιωάννης Κασσιμάτης ήταν βουλευτής του Ελευθερίου Βενιζέλου.
- › Κατά τη διάρκεια της Κατοχής συμμετείχε στην ΕΠΟΝ. Είχε έντονη πολιτική δράση στο φοιτητικό κίνημα, για την οποία φυλακίστηκε το 1948, ενώ το 1949 καταδικάστηκε σε θάνατο από έκτακτο στρατοδικείο. Βγήκε από τη φυλακή με την γενική αμνηστία το 1951.
- › Την περίοδο 1955-1956 ειδικεύτηκε ως ακτινολόγος στη Βιέννη και κατόπιν άσκησε το επάγγελμα του ακτινολόγου για ένα διάστημα στη Θεσσαλονίκη, ενώ το 1978 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα.
- › Δημοσίευσε κείμενά του για πρώτη φορά στο περιοδικό Πειραιϊκά Γράμματα (1942) και αργότερα στο φοιτητικό περιοδικό Ξεκίνημα (1944), του οποίου υπήρξε και αρχισυντάκτης για μία περίοδο. Ποιήματά του, καθώς και κριτικές δημοσιεύτηκαν αργότερα σε αρκετά περιοδικά. Την περίοδο 1959-1961 εξέδιδε το περιοδικό Κριτική, ενώ υπήρξε μέλος της εκδοτικής ομάδας των *Δεκαοκτώ κειμένων* (1970), των *Νέων Κειμένων* και του περιοδικού *Η Συνέχεια* (1973).
- Το 1986 του απονεμήθηκε το Α΄ Βραβείο ποίησης για το έργο του «Τα Ποιήματα 1941-1971» και το 2002 το Μεγάλο Βραβείο Λογοτεχνίας από τα Κρατικά Λογοτεχνικά Βραβεία, ενώ το 1997 ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.**
- › Συνθέτες όπως ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Θάνος Μικρούτσικος, ο Δημήτρης Παπαδημητρίου και ο Μιχάλης Γρηγορίου έχουν μελοποιήσει αρκετά ποιήματά του, ενώ έργα του έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά και τα ιταλικά.

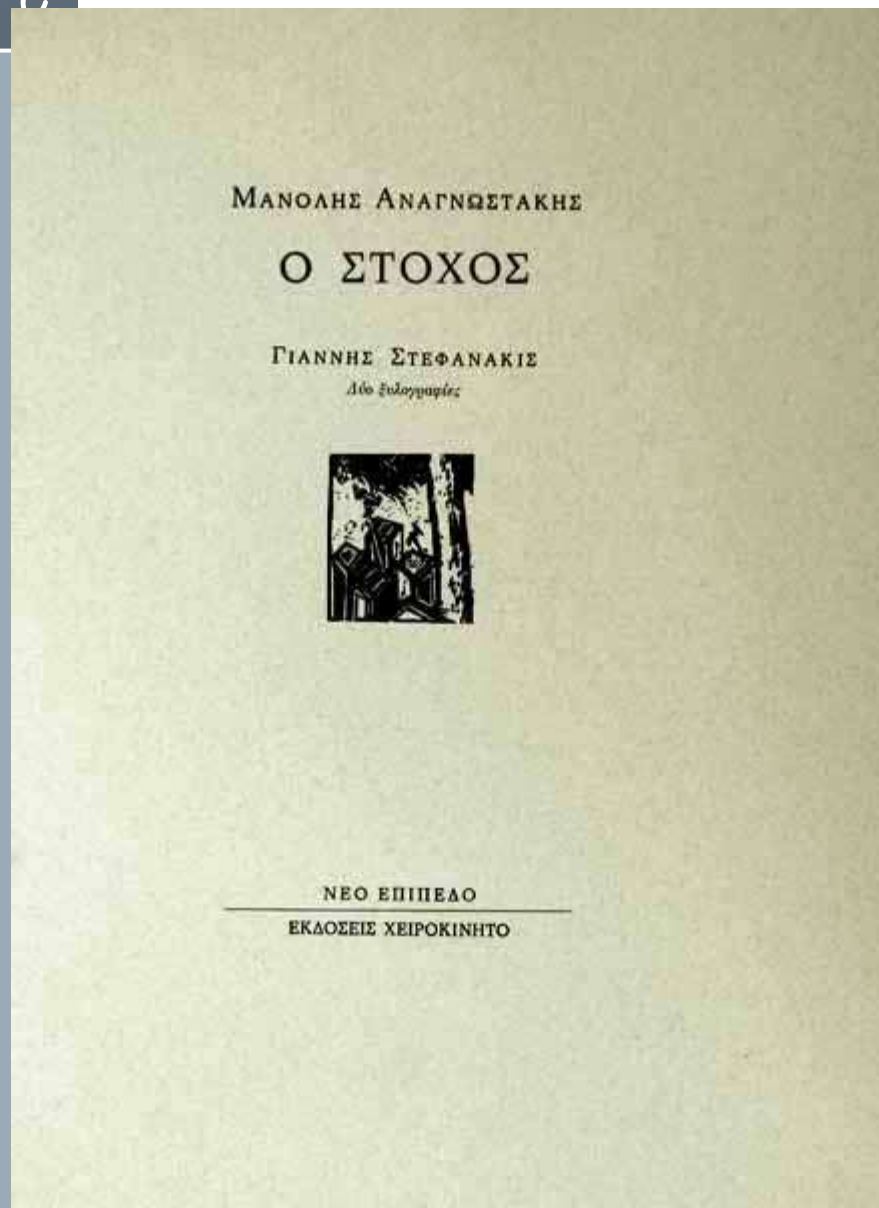
Τα δεκαοχτώ κείμενα : μια αντι-δικατορική έκδοση

Ο συλλογικός τόμος υπογραφόταν από τους: Γεώργιο Σεφέρη, **Μανόλη Αναγνωστάκη**, Νόρα Αναγνωστάκη, Αλέξανδρο Αργυρίου, Αλέξανδρο Κοτζιά, Νίκο Κάσδαγλη, Λίνα Κάσδαγλη, Μένη Κουμανταρέα, Ρόδη Ρούφο, Γιώργο Χειμωνά, Θ. Δ. Φραγκόπουλο, Τάκη Σινόπουλο, Στρατή Τσίρκα, Καίη Τσιτσέλη, Σπύρο Πλασκοβίτη, Τάκη Κουφόπουλο και Δ. Ν. Μαρωνίτη. Τα ονόματά τους αναγράφονταν στο εξώφυλλο με αλφαβητική σειρά με μόνη διαφορά αυτό του Γεώργιου Σεφέρη που αναγραφόταν πρώτο και σε μεγαλύτερη απόσταση από τα υπόλοιπα. Προκειμένου να αποφευχθεί δίωξη κατά της εκδότριας του Κέδρου, Νανάς Καλλιανέση, συγκροτήθηκε μια εκδοτική ομάδα που ανέλαβε την ευθύνη της έκδοσης. Ως υπεύθυνοι αναφέρονταν οι: **Μανόλης Αναγνωστάκης**, Αλέξανδρος Αργυρίου, Ρόδης Ρούφος, Θ. Δ. Φραγκόπουλος, Αλέξανδρος Κοτζιάς, Τάκης Κουφόπουλος και Νίκος Κάσδαγλης.

Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.

Π.

› Στην οδό Αιγύπτου —πρώτη πάροδος δεξιά—
Τώρα υψώνεται το μέγαρο της Τράπεζας Συναλλαγών
Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως.

Και τα παιδάκια δεν μπορούνε πια να παίζουνε από τα τόσα τροχοφόρα που περνούνε.

Άλλωστε τα παιδιά μεγάλωσαν, ο καιρός εκείνος πέρασε που ξέρατε

Τώρα πια δε γελούν, δεν ψιθυρίζουν μυστικά, δεν εμπιστεύονται,

Όσα επιζήσαν, εννοείται, γιατί ήρθανε βαριές αρρώστιες από τότε

Πλημμύρες, καταποντισμοί, σεισμοί, θωρακισμένοι στρατιώτες·

Θυμούνται τα λόγια του πατέρα: εσύ θα γνωρίσεις καλύτερες μέρες

Δεν έχει σημασία τελικά αν δεν τις γνώρισαν, λένε το μάθημα οι ίδιοι στα παιδιά τους

Ελπίζοντας πάντοτε πως κάποτε θα σταματήσει η αλυσίδα

Ίσως στα παιδιά των παιδιών τους ή στα παιδιά των παιδιών των παιδιών τους.

Προς το παρόν, στον παλιό δρόμο που λέγαμε, υψώνεται Η Τράπεζα Συναλλαγών

—εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι αυτός συναλλάσσεται—

Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως

—εμείς μεταναστεύουμε, εσείς μεταναστεύετε, αυτοί μεταναστεύουν—

Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει, έλεγε κι ο Ποιητής

Η Ελλάδα με τα ωραία νησιά, τα ωραία γραφεία, τις ωραίες εκκλησιές

Η Ελλάς των Ελλήνων.

Η μετανάστευση 1950-1967

- > Φτώχεια, ανεργία και κοινωνική ανασφάλεια συνθέτουν το σκηνικό της **Ελλάδας** της δεκαετίας του '50. Οι νέοι αρχίζουν να εγκαταλείπουν την ελληνική υπαίθρο αναζητώντας μια καλύτερη μοίρα τόσο στα αστικά κέντρα όσο και στο εξωτερικό.
- > Ήταν τότε που η **Γερμανία**, προσπαθώντας να ξαναγεννηθεί από τις στάχτες της ήττας της, άνοιξε τις πόρτες της στο **Νότο**.
 - > Το **1960** υπογράφεται η **ελληνογερμανική συμφωνία «Περί απασχολήσεως Ελλήνων εργατών στη Γερμανία»**. Αν και το **1958** η **Γερμανία** προτείνει την εγκατάσταση εργοστασίων στον ελληνικό χώρο με την υποχρέωση αυτά να απασχολούν αποκλειστικά **Έλληνες**, η **Ελλάδα** αποφασίζει να θυσιάσει την εκβιομηχάνιση της στο βωμό του συναλλάγματος, ξεπουλώντας το πλέον παραγωγικό εργατικό δυναμικό που διαθέτει. **«Η μετανάστευση είναι ευλογία Θεού δια τον τόπο»** θα δηλώσει τότε ο **Παναγιώτης Κανελλόπουλος**.

Οι **Νύφες** είναι βραβευμένη δραματική και ηθογραφική ταινία του γνωστού σκηνοθέτη Παντελή Βούλγαρη, παραγωγής 2004. Το θέμα της ταινίας είναι το ταξίδι 700 γυναικών, Ελληνίδων, Τουρκάλων, Ρωσίδων, από την Κωνσταντινούπολη προς τη Νέα Υόρκη, όπου θα συναντήσουν τους άντρες που πρόκειται να παντρευτούν, και ο έρωτας μεταξύ μίας από αυτές τις γυναίκες και ενός αμερικανού φωτογράφου.

για ταινία του Παντελή Βούλγαρη

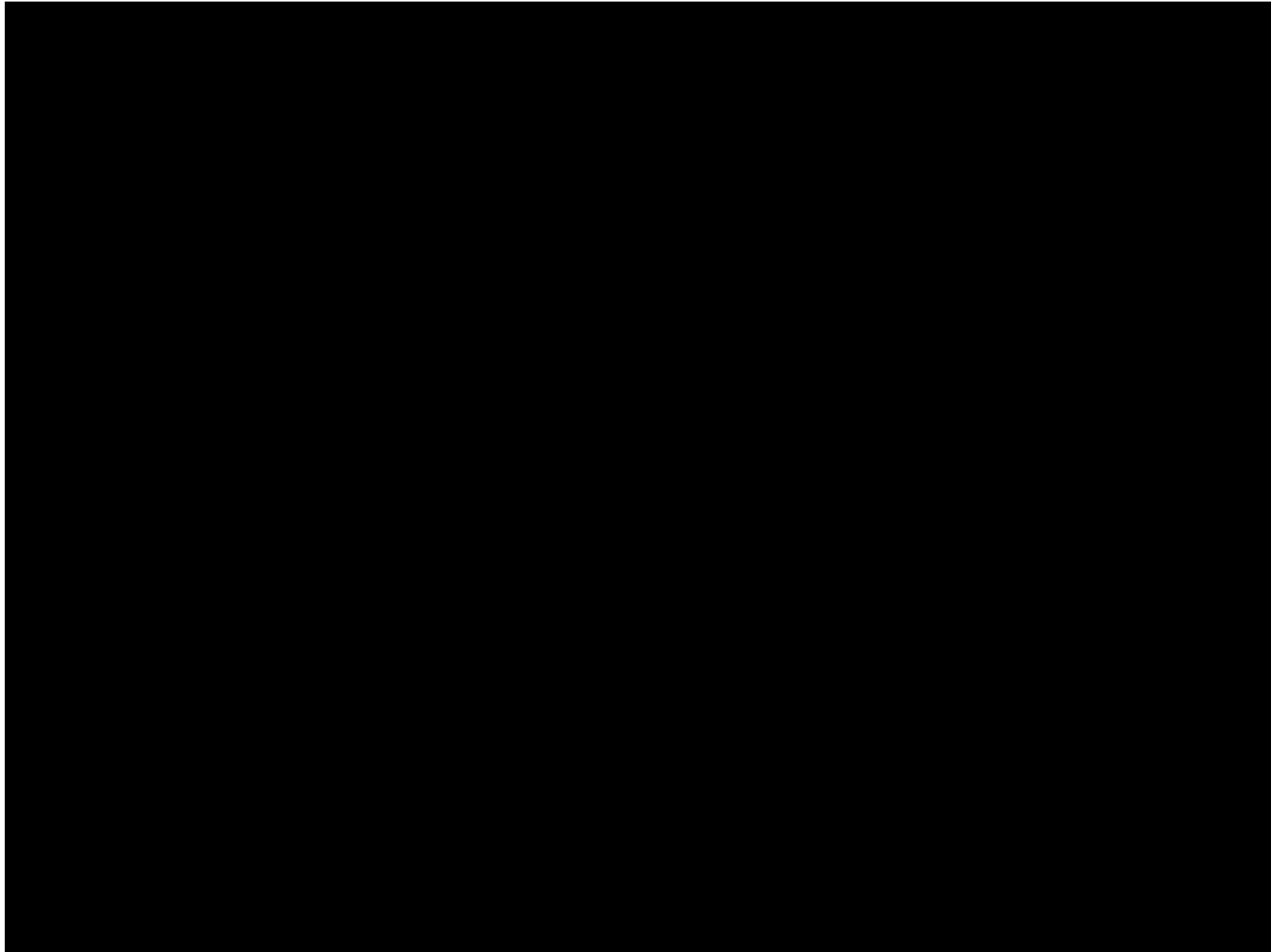
700 νύφες
στο ταξίδι
της ζωής τους

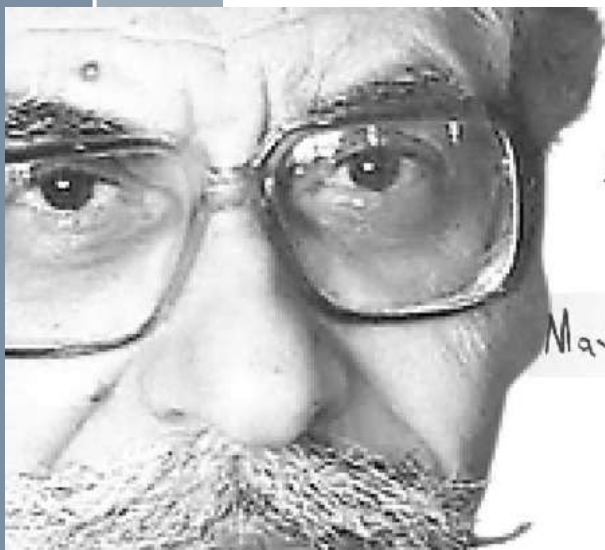
Ναμπάν ΛΟΒΙΣ

ΝΥΦΕΣ

Βικτώρια Χαραλαμπίδου

εκτέλεση παραγωγής Μάρτιν Σκορσέζε

πρέπει να
καρφώνονται οι
λέξεις...
Να μην τις παίρνει
ο άνεμος."

Μανόλης
?Αναγνωστάκης

Μια ανάλυση

› Ενότητες

Το ποίημα είναι δυνατό να διακριθεί σε
τρεις ενότητες:

Α' ενότητα («Στην οδό Αιγύπτου ... που περνούνε» [στ. 1-4]): κυριαρχούν οι προσδιορισμοί του χώρου και του χρόνου.

Β' ενότητα («Άλλωστε τα παιδιά ... των παιδιών των παιδιών τους» [στ. 5-12]): κυριαρχεί η αναφορά στα «παιδιά».

Γ' ενότητα («Προς το παρόν ... των Ελλήνων» [στ. 13-19]): λειτουργεί η επαναφορά στο χώρο της α' ενότητας, αποκαλύπτοντας ο ποιητής τα αίτια της νέας κατάστασης και καταγγέλλοντας τα.

Μπέρτολτ Μπρεχτ

› Ο **Μπέρτολτ Μπρεχτ** (γενν. ως *Eugen Berthold Friedrich Brecht*, 10 Φεβρουαρίου 1898 – 14 Αυγούστου 1956) ήταν Γερμανός δραματουργός, σκηνοθέτης και ποιητής του 20ού αιώνα. **Θεωρείται ο πατέρας του «επικού θεάτρου» (Episches Theater) στη Γερμανία.**

Αυτοί που βρίσκονται ψηλά θεωρούνε ταπεινό να μιλάς για το φαΐ. Ο λόγος: έχουνε κιόλας φάει.

Μπέρτολντ Μπρεχτ *Ιδεολογικό θέατρο*

- › Φιλοδοξία του Μπρεχτ ήταν να βρει μια μορφή θεάτρου κατάλληλη για τα προβλήματα της εποχής του. Το Νοέμβριο του 1927, έγραψε ότι «η ριζική αναμόρφωση του θεάτρου» πρέπει να ανταποκρίνεται στη «ριζική μεταμόρφωση της νοοτροπίας της εποχής μας» .
- › Για το σκοπό αυτό και, έχοντας μελετήσει την πρακτική του τάγματος των Ιησουιτών, αλλά και τις απόψεις του Λούθηρου, όπου το θέατρο χρησιμοποιούνταν ως βασικό μέσο εκπαίδευσης, εγκαινιάζει μια παιδαγωγική του θεάτρου, όπου το μείζον ήταν η μαθητεία και η ανάπτυξη της πολιτικής σκέψης των θεατών, οι οποίοι δεν θα παρακολουθούσαν απλώς την παράσταση, αλλά θα τη συνδημιουργούσαν από κοινού με τους ηθοποιούς και, κατ' αυτόν τον τρόπο, θα εμπλέκονταν ενεργά στη διαμόρφωσή της.

Μπρεχτ : Τρόμος και αθλιότητα του 3^{ου} Ράιχ

π

- › Ο Μπρεχτ μας μεταφέρει στα χρόνια πριν τον Β' Π. Πόλεμο, στα "έργα και τις ημέρες" των ναζί. **Πριν τον "εξωτερικό εχθρό" οι ναζί πολέμησαν, τρομοκράτησαν και εξόντωσαν τον "εσωτερικό", αρχικά τους Εβραίους, και μετά το εργατικό και το λαϊκό κίνημα της Γερμανίας.** Ο "Τρόμος και Αθλιότητα του Τρίτου Ράιχ", περιλαμβάνει είκοσι τέσσερα μονόπρακτα, που έγραψε ο Μπρεχτ εξόριστος στην περίοδο 1935 - 1939. Το υλικό το άντλησε μέσα από ανθρώπινες μαρτυρίες, όπως αυτές παρουσιάστηκαν στις εφημερίδες της εποχής μεταξύ του 1933 και του 1938, όταν η ναζιστική φρικαλεότητα δεν είχε ακόμα ξεσπάσει.

Ένας ξένος ταξιδιώτης που γύριζε από το Τρίτο Ράιχ και τον ρωτήσανε ποιος κυβερνάει στ' αλήθεια εκεί κάτω, αποκρίθηκε: Ο τρόμος.

Μπρεχτ : Θεατρικά έργα και αποφθέγματα

- › Μη φοβάστε τόσο πολύ τον θάνατο, όσο μια ανεπαρκή ζωή.

Χόρτασε πρώτα, μετά ηθικοί κανόνες.

- › Γιατί να είσαι άνθρωπος όταν μπορείς να είσαι πετυχημένος;

- › Η πραγματικότητα είναι εκεί και σε περιμένει, θέλει να αλλάξει, αλλάξέ την

Η Άνοδος και η Πτώση της πόλης Μαχάγκνου (1930).

Η Ζωή του Γαλιλαίου (1937-39),

Μάνα Κουράγιο και τα Παιδιά της (1936-39),

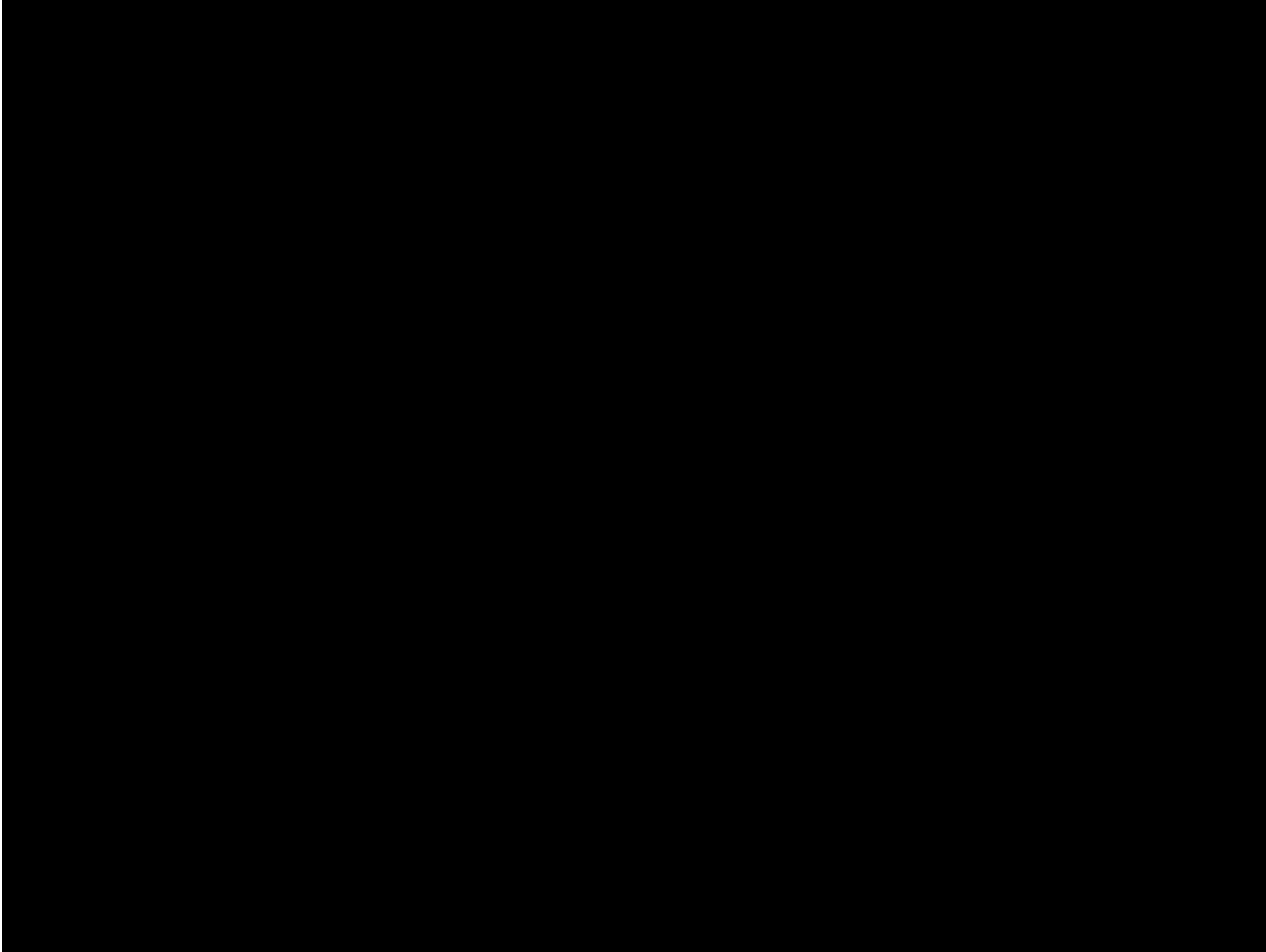
Ο καλός άνθρωπος του Σετσουάν (1935-41),

Ο Κύριος Πούντιλα και ο Υπηρέτης του Μάττι (1940),

και Ο Καυκασιανός Κύκλος με την Κιμωλία (1943-1945).

Μπρεχτ: Τρόμος και αθλιότητα του Γ' Ραϊχ Η ώρα του εργάτη

π

Μπρεχτ : Ο σπιούνος : ανάλυση

π

› Πώς δημιουργεί ο Μπρεχτ **ατμόσφαιρα τρόμου** στο έργο;

› Πώς δημιουργεί **ατμόσφαιρα αθλιότητας**;

› Βρείτε **δύο** σκηνές.

› Ο Μπρεχτ στήνει το σκηνικό του στο **επίκεντρο της αστικής συνείδησης**: σε μια οικογένεια καθηγητών, οπαδών της αστικής δημοκρατίας, που προφανώς πιστεύει στον κυρίαρχο ρόλο της επικοινωνίας και του μηνύματος για τη βελτίωση της κοινωνίας (στο σπίτι υπάρχει ραδιόφωνο, κυκλοφορούν εφημερίδες και το τηλέφωνο χρησιμοποιείται συχνά. Το πρόβλημα δημιουργείται όταν ο πομπός αποκτά τον ολοκληρωτικό έλεγχο του μηνύματος και το υπονομεύει συστηματικά.

Μπρεχτ : Ο σπιούνος : ανάλυση

π

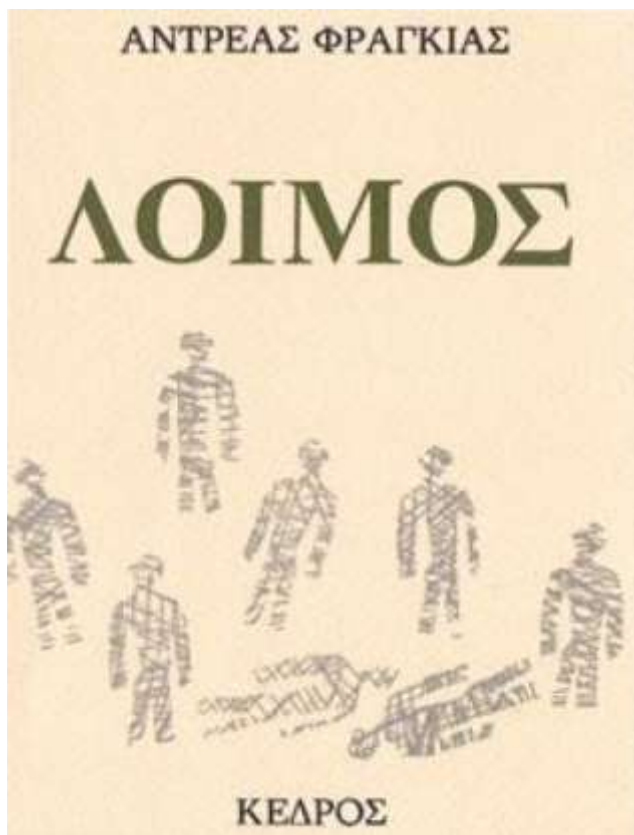
Σημαντικό επίσης κομμάτι του έργου είναι η **αποδιοργάνωση του του προσωπικού ελεύθερου λόγου, η κρίση του προσωπικού λόγου και η απουσία ουσιαστικού διαλόγου** (ο οποίος εξαρτάται από εξωτερικά ερεθίσματα, τηλέφωνο, εφημερίδα, παρουσία τρίτων), κάτι που δείχνει μόνο σπασμωδικές αντιδράσεις και όχι ουσιαστική επικοινωνία. Οι πρωταγωνιστές μάλιστα προσπαθούν να **απαλλαγούν στο μεγαλύτερο μέρος του έργου από τις συνέπειες των λόγων τους**, αποφορτίζοντας τα λόγια τους από κάθε ιδεολογική και συναισθηματική βαρύτητα. Τα λόγια αποκαλύπτουν ενοχή, σκοπιμότητα και φοβίες.

Μεταπολεμική **πεζογραφία**

- › Συμβατικά τα χρονικά όρια της μεταπολεμικής περιόδου εκτείνονται **από το 1945-1974**, δηλ. από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου για την Ελλάδα μέχρι το τέλος της εφτάχρονης δικτατορίας των συνταγματαρχών (1967-1974).
- › Οι πεζογράφοι που γεννήθηκαν στις δεκαετίες του '20 και του '30 —υπάρχουν και μερικοί παλαιότεροι— και πρωτοεμφανίστηκαν στα χρονικά όρια 1945-1974 ονομάζονται **μεταπολεμικοί πεζογράφοι**.
- › Έχουν όλοι τους λίγο πολύ ένα κοινό βιοματικό **υπόστρωμα** από την **κρίσιμη δεκαετία του '40** και από τα μεταπολεμικά χρόνια που σημάδεψαν τη ζωή τους.

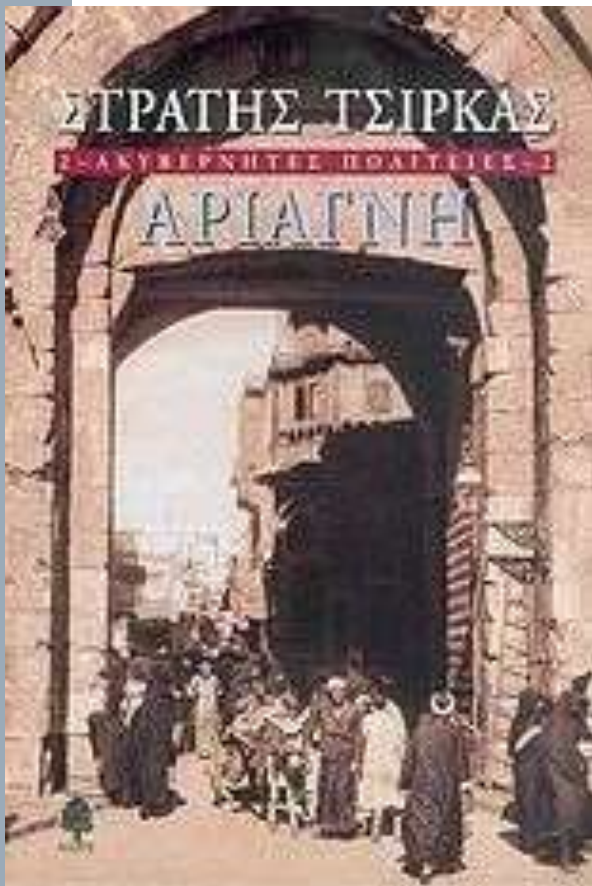
Τάσεις της Μεταπολεμικής πεζογραφίας

› **Ρεαλισμός.** Οι περισσότεροι από τους μεταπολεμικούς πεζογράφους στρέφονται στη μελέτη και **απεικόνιση της πραγματικότητας** με διάθεση **κριτική** και απομακρύνονται από το αστικό περιβάλλον όπου τοποθετούσαν τους μύθους τους οι προηγούμενοι.

› Μερικοί επιμένουν στην απόδοση των πιο αποκρουστικών και ωμών πλευρών της πραγματικότητας απογυμνώνοντάς την από κάθε συμβατικό εξωραϊσμό (π.χ. Νίκος Κάσδαγλης, Κ. Ταχτσής, Αλεξ. Κοτζιάς, Ανδρέας Φραγκιάς, Δημ. Χατζής κ.ά.).

Τάσεις της Μεταπολεμικής πεζογραφίας

› **Κοινωνικοί και πολιτικοί προβληματισμοί:** Οι πολιτικές και κοινωνικές συγκρούσεις, η αυταρχική εξουσία, οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές και η **αβεβαιότητα** για το μέλλον, καθώς και οι **επιπτώσεις** που έχουν όλα αυτά στη ζωή των ανθρώπων, είναι μερικά από τα θέματα που απασχόλησαν πολλούς πεζογράφους.

› **Δημ. Χατζής, Κώστας Κοτζιάς, Ανδρέας Φραγκιάς, Στρ. Τσίρκας, Μ. Αλεξανδρόπουλος, Σπ. Πλασκοβίτης κ.ά.**

Τάσεις της Μεταπολεμικής πεζογραφίας

- › **Φυγή από την πραγματικότητα:** Μερικοί μεταπολεμικοί πεζογράφοι θα αποφύγουν τη ζοφερή πραγματικότητα αναζητώντας καταφύγιο στη λυρική πεζογραφία του κλειστού χώρου.
- › Παρουσιάζουν τους ήρωές τους να ζουν τα **ιδιωτικά τους προβλήματα** ανεξάρτητα από τα εξωτερικά γεγονότα. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν κυρίως γυναίκες πεζογράφοι.
- › Η **Μαργ. Λυμπεράκη** π.χ. στα *Ψάθινα καπέλα* (1946) απεικονίζει την αξέχαστη εφηβεία τριών κοριτσιών σε συνθήκες ειρηνικές, όπου διαχέεται υποβλητικά η ποίηση της καθημερινότητας.

Τάσεις της Μεταπολεμικής πεζογραφίας

Νίκος Γ. Πεντζίκης (1908-1993) «Μυχός Κόλπου Θεσσαλονίκης»

- › **Νέες εκφραστικές αναζητήσεις:** Η νεοελληνική πεζογραφία δέχεται επιδράσεις από τον **ευρωπαϊκό μοντερνισμό** και από τους σχετικούς προβληματισμούς γύρω από το μυθιστόρημα.
- › Η τάση αυτή που είναι αντίθετη προς τη ρεαλιστική παράδοση της πεζογραφίας, η οποία καλλιεργείται κυρίως στο κέντρο, εμφανίζεται κατά τη 10ετία του '30 στην πεζογραφία.
 - › Στη Θεσσαλονίκη από την ομάδα του περιοδικού **Μακεδονικές Ημέρες** (1932-40) — **Στέλιος Ξεφλούδας, Γιώργος Δέλιος, Αλκιβιάδης Γιαννόπουλος, Γιώργος Βαφόπουλος, Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης κ.ά.** — στη Χαλκίδα από το **Γιάννη Σκαρίμπα**, ο οποίος απέναντι στις ρεαλιστικές συμβάσεις εμφανίζεται ανατρεπτικός με ροπή προς διογκωμένη φαντασία, το παράλογο και τις κωμικές καταστάσεις.

Κοινωνικός προβληματισμός Γ. Μπουγελέκας

π

Αθήνα 2012. Ο **Ιάκωβος**, ο μικρός εγγονός της Άννας, Εβραίας που γλίτωσε από τις θηριωδίες των Ναζί, γοητεύεται από τα συνθήματα και τις πρακτικές των σημερινών οπαδών τους.

Αποφασισμένη να τον προστατεύσει, η **Άννα** θα του μιλήσει για την Ιστορία.

Με οδηγό τις αναμνήσεις της, μέσα από την πορεία της στις γειτονιές και στους δρόμους της Αθήνας, ξετυλίγονται πτυχές της ιστορίας των Εβραίων στη διάρκεια της Κατοχής. Οι διώξεις τους, οι πλαστές ταυτότητές τους, η συμμετοχή τους στο ΕΑΜ, η στάση του ραβίνου Μπαρζιλάι, ο ρόλος του αρχιεπίσκοπου Δαμασκηνού, τα αρχεία της Συναγωγής, τα Δεκεμβριανά. Το χθες συνδέεται με το σήμερα, καθώς στα χρόνια της κρίσης επιστρέφει ο εφιάλτης του νεοναζισμού. Η Άννα με τις αφηγήσεις της προσφέρει στον εγγονό της μαθήματα ζωής και ανθρωπιάς.

Κατά τη γνώμη μου η απογοήτευση από τη σημερινή οικονομική κατάσταση και την τρομακτική ανεργία των νέων ανθρώπων, είναι οι βασικές αιτίες που μετατρέπουν τα παιδιά μας σε εύκολους στόχους των φορέων του μίσους και του ρατσισμού. Από την άλλη πλευρά, η παιδεία μας δεν είναι ακόμα όσο θα έπρεπε γενική και σύγχρονη σε μέσα και μεθόδους, ενώ ταυτόχρονα αντιμετωπίζεται ως φτωχός συγγενής η καλλιτεχνική παιδεία, που μέσω της απίστευτης ποικιλομορφίας της, εθίζει τους νέους στην αποδοχή του διαφορετικού.

- › Ο **Γιώργος Κ. Μπουγελέκας** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1957 από γονείς Μικρασιάτες. Αποφοίτησε από το Α' Γυμνάσιο Αρρένων Αθηνών. Σπούδασε μαθηματικά στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές παιδαγωγικών στο ΕΑΠ. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός.
- › Έχει εκδώσει τις συλλογές διηγημάτων **Διαβατήρια** (Δωδώνη, 2011) και **Ονειρική παρανομία** (Ταξιδευτής, 2014).

Η οικογένεια της Άννας

ANNA

ΝΤΑΛΙΑ

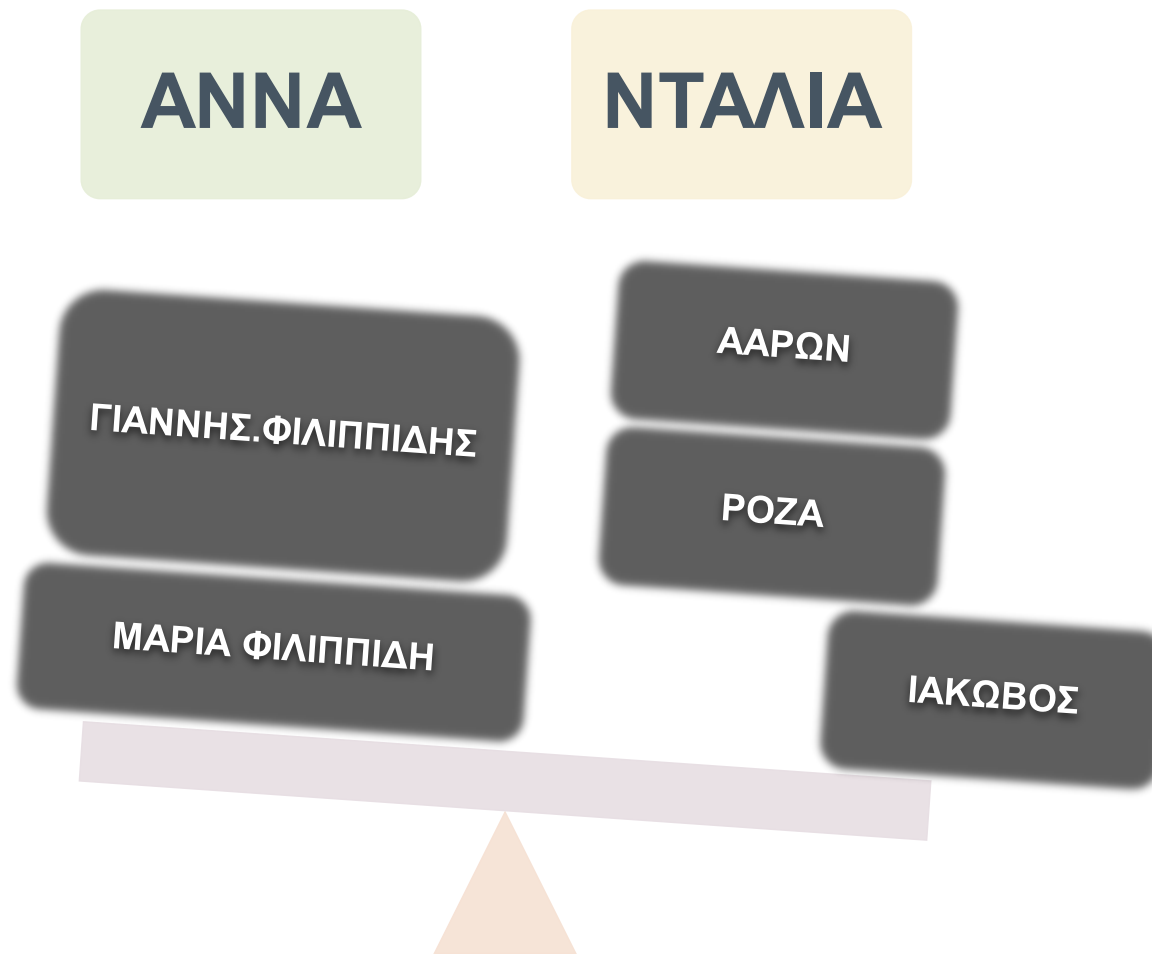
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

ΑΑΡΩΝ

ΡΟΖΑ

ΜΑΡΙΑ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ

ΙΑΚΩΒΟΣ

Ανάλυση : Ο εγγονός της Άννας

π

- › Το βασικό θέμα είναι τα διλήμματα (ηθικά, πολιτικά, ιδεολογικά) που θέτει ο καταλύτης κατοχή στις ψυχές των ανθρώπων.
- › Τα πρόσωπα δεν είναι απλοί θεατές των γεγονότων, συμμετέχουν στη δίνη τους, είναι ενεργούμενα ή θύματα των εξωτερικών συνθηκών.

Σκηνή από τον εκτοπισμό των Εβραίων των Ιωαννίνων στις 25 Μαρτίου 1944. Σχεδόν όλοι θα εξοντωθούν μόλις οδηγηθούν στο στρατόπεδο Άουσβιτς-Μπιρκενάου

Υπερρεαλιστική ποίηση

Νίκος Εγγονόπουλος, «Αργώ», ελαιογραφία

Ο **Υπερρεαλισμός** ή **Σουρρεαλισμός** (από τη γαλλική λέξη *surréalisme*) ήταν ένα πρωτοποριακό κίνημα που δεν περιορίστηκε μόνο στον χώρο της λογοτεχνίας, αλλά επεκτάθηκε και σε άλλες μορφές τέχνης (εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος, μουσική κλπ.) λαμβάνοντας και πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις. Γεννήθηκε τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα στη Γαλλία με κύριο εκφραστή τον **Αντρέ Μπρετόν**, ο οποίος το 1924 διακήρυξε με το *Μανιφέστο του Υπερρεαλισμού* τις αρχές του νέου κινήματος.

André Breton, «Μανιφέστο του σουρρεαλισμού (1924)»

- › Ο σουρρεαλισμός, όπως τον αντιμετωπίζω, διακηρύσσει αρκετά **τον απόλυτο μη-κονφορμισμό μας** ώστε να μη υπάρξει θέμα μετάφρασής του, στη διαδικασία του πραγματικού κόσμου. Δε θα μπορούσε, αντίθετα, να δικαιολογήσει παρά την πλήρη κατάσταση αφαίρεσης στην οποία ελπίζουμε να φθάσουμε εδώ κάτω.
- › Αυτός ο κόσμος υπόκειται πολύ σχετικά στα μέτρα της σκέψης και τα συμπτώματα του είδους αυτού δεν είναι παρά τα επεισόδια, τα πιο χαρακτηριστικά μέχρι στιγμής, ενός πολέμου ανεξαρτησίας στον οποίο έχω την τιμή να συμμετέχω.
- › Το να ζεις και να παύεις να ζεις είναι λύσεις φανταστικές. Η ύπαρξη βρίσκεται αλλού.
- › [πηγή: André Breton, *Μανιφέστα του σουρρεαλισμού*, εισαγ.-μτφ.-σημ. Ελένης Μοσχονά, Βιβλιοπωλείο «Δωδώνη», Αθήνα 1972, σ. 29, 33-34 & 51]

Μ. Σαχτούρης *Η αποκριά*

Μακριά σ' έν' άλλο κόσμο γίνηκε αυτή

η αποκριά

το γαϊδουράκι γύριζε μες στους έρημους

δρόμους

όπου δεν ανάπνεε κανείς

πεθαμένα παιδιά ανέβαιναν ολοένα

στον ουρανό

κατέβαιναν μια στιγμή να πάρουν

τους αετούς τους που τους είχαν

ξεχάσει

έπεφτε χιόνι γυάλινος χαρτοπόλεμος

μάτωνε τις καρδιές

μια γυναίκα γονατισμένη

ανάστρεφε τα μάτια της σα νεκρή

μόνο περνούσαν φάλαγγες στρατιώτες

εν δυο

εν δυο με παγωμένα δόντια

Το βράδυ βγήκε το φεγγάρι

αποκριάτικο

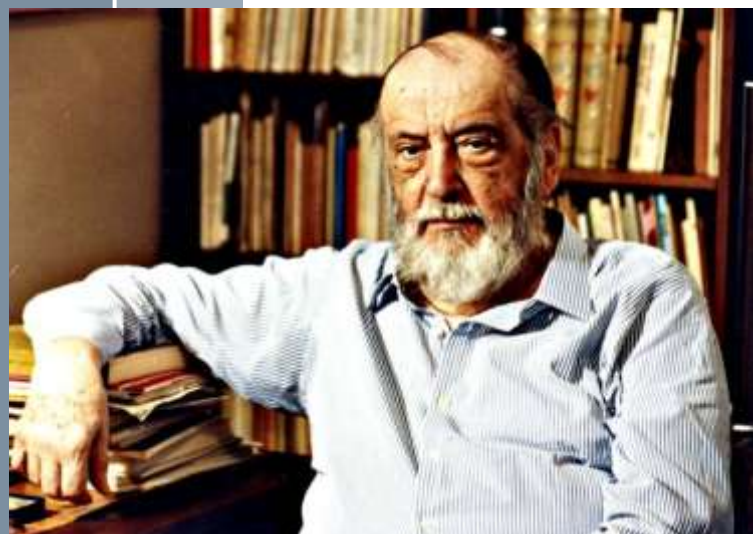
γεμάτο μίσος

το δέσαν και το πέταξαν στη θάλασσα

μαχαιρωμένο

Μακριά σ' έν' άλλο κόσμο γίνηκε αυτή

η αποκριά.

Ο **Μίλτος Σαχτούρης** (1919 – 2005) ήταν Έλληνας ποιητής, ένας από τους σημαντικότερους μεταπολεμικούς ποιητές, τιμημένος με τρία κρατικά βραβεία.

Ανάλυση I

- › Η πρώτη εικόνα του ποιήματος με το γαϊδουράκι που γυρίζει μέσα στους έρημους δρόμους είναι ρεαλιστική και αποδίδει το σκηνικό εγκατάλειψης κι ερήμωσης που επικρατούσε σε πόλεις και χωριά της Ελλάδας. Η χώρα μετρούσε ήδη πολλές απώλειες από τα χρόνια της κατοχής, κατάσταση που επιδεινώθηκε με τις συγκρούσεις και τις τυφλές δολοφονίες του εμφυλίου. Δεν ήταν, άλλωστε, λίγες οι φορές που οι κάτοικοι μιας περιοχής την εγκατέλειπαν - προσωρινά έστω- γνωρίζοντας πως επίκειται εχθρική επιδρομή από την αντίπαλη παράταξη.
- › Ο τέταρτος στίχος «όπου δεν ανέπνεε κανείς» επιτείνει την αίσθηση του θανάτου και με την απολυτότητά του, δημιουργεί ένα μακάβριο σκηνικό, όπου ένα γαϊδουράκι, χωρίς κανείς να το οδηγεί, περπατά σε μια περιοχή, που δε ζει πια κανείς.
- › Η κυριαρχία του θανάτου επιβεβαιώνεται και με την εικόνα που ολοκληρώνει την πρώτη στροφή. Παιδιά πεθαμένα ανεβαίνουν στον ουρανό και κατεβαίνουν μόλις για μια στιγμή για να πάρουν τους αετούς τους, που τους είχαν ξεχάσει.

Ανάλυση II

*Fyodor Bronnikov: Carnival in Rome
(1860)*

- › Το χιόνι είναι σα γυάλινος χαρτοπόλεμος - συνειρμική σύνδεση με την αποκριά- που ματώνει τις καρδιές. Το κρύο εκείνων των φονικών χειμώνων, παίρνει ζωές και συνάμα αντικατοπτρίζει τη συναισθηματική κατάσταση των ανθρώπων της εποχής. Η παγωνιά που επικρατεί έξω είναι ίδια με την παγωνιά που επικρατεί στις ψυχές των ανθρώπων.
- › Αντιμέτωπη με το φονικό καιρό και με τη φονική δράση των ανθρώπων, μια γυναίκα γονατισμένη αναστρέφει τα μάτια της σα νεκρή. Ενώ το βλέμμα της θα μπορούσε να υποδηλώνει μιαν ικεσία, μια παράκληση προς το Θεό, η απουσία ζωής τονίζει την απουσία ελπίδας.

Ανάλυση III

π

Νικόλαος Γύζης: Καρναβάλι στην Αθήνα (1892)

- › Το μίσος που κατακλύζει τις ψυχές τους, τους ωθεί να βλέπουν παντού εχθρούς, γι' αυτό και αντικρίζοντας το φεγγάρι θεωρούν πως είναι εχθρικό, πως είναι γεμάτο μίσος γι' αυτούς και φυσικά για τις επονείδιστες πράξεις τους. Ό,τι μπορούν μεταξύ τους να το αιτιολογούν και να το εκλογικεύουν, δε θα μπορούσαν ποτέ να το υποστηρίξουν απέναντι σ' έναν αντικειμενικό παρατηρητή, απέναντι σε κάποιον που με φρίκη αντικρίζει τον παραλογισμό του εμφυλίου πολέμου. Έτσι, μαχαιρώνουν το φεγγάρι και το πετούν στη θάλασσα, μη επιτρέποντας την ύπαρξη κανενός κριτή και κανενός παρατηρητή για τις πράξεις τους.